

อักษร /, Y และ J สามศรีพี่น้อง

สัชชัย สุลักษณ์านนท์

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

อักษร /, Y และ J เคยเป็นอักษรตัวเดียวกันและแทนเสียงเดียวกันก่อนที่จะกลายมาเป็นอักษรสามตัวที่แตกต่างกัน ประวัติของอักษรทั้งสามนี้ช่วยอธิบายปรากฏการณ์ทางภาษา ในภาษาฝรั่งเศส อักษร Y และ / มักใช้สลับเปลี่ยนหรือแทนที่กันอย่างที่พบเห็นได้ในการกระจายกริยา ในภาษาอังกฤษ ผู้เรียนชาวไทยเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนอักษร Y เป็น / ก่อนที่จะเติม -es, -er, -est, ฯลฯ โดยไม่เคยทราบถึงเหตุผลว่าทำไมต้องทำเช่นนั้น อักษร / และ J มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในภาษาละติน ทั้งคู่ถือว่าเป็นอักษรตัวเดียวกันและแทนเสียงเดียวกัน ต่อมาในยุคกลาง วิวัฒนาการทางภาษาทำให้ทั้งคู่กลายเป็นอักษรสองตัวที่แตกต่างกันและแทนเสียงที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้เอง อักษร J จึงไม่เคยนำหน้าอักษร / และ Y ในภาษาฝรั่งเศส

คำสำคัญ ประวัติอักษร ภาษาละติน ภาษาฝรั่งเศส ภาษาอังกฤษ วิวัฒนาการ

The close relationship between the three letters: /, Y and J

Sanchai Suluksananon

Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

Abstract

The letters /, Y and J were the same letters, they represented the same sounds before becoming the three different letters. The history of these three letters can explain many linguistic phenomena. In French, the letters / and Y are often alternative and interchangeable that can be seen in the conjugation of verbs. In English, Thai students learn to turn the letter Y into / before adding -es, -er, -est, etc., but they do not know the reason. The letters / and J also have a very close relationship: in Latin, they were the same letters and represented exactly the same sounds. In the Middle Age, linguistic evolution made them two completely different letters and each represents one (or more) different sound (s). This is why the letter J never precedes the letters / and Y in French.

Keywords : history of the letters, Latin, French, English, evolution

บทนำ

เป็นที่รู้กันดีว่าอักษรที่ใช้เขียนคำในภาษาตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นฝรั่งเศส อิตาลี สเปน อังกฤษ และอีกมากมายหลายภาษา ล้วนแล้วแต่รับมรดกการเขียนมาจากระบบอักษรของภาษาละติน ชาวโรมันมิได้คิดประดิษฐ์อักษรเหล่านั้นขึ้นใช้เอง แต่รับสืบทอดมาจากชาวกรีกโดยผ่านชาวอิทรัสกันอีกต่อหนึ่ง¹ ชาวกรีกแผ่ขยายอิทธิพลทางวัฒนธรรมอันรุ่งโรจน์และระบบอักษรพร้อมกับการขยายอำนาจแสนยากรทางทะเล กระนั้นก็ตามชนชาติซึ่งมีอารยธรรมสูงส่งนี้ก็มิได้คิดประดิษฐ์อักษรขึ้นมาใช้เองเช่นเดียวกัน เพราะได้รับแรงบันดาลใจจากระบบอักษรของชาวฟินิเซียนซึ่งจัดเป็นชนกลุ่มเซมิติก อันประกอบด้วยพ่อค้าวานิชและนักเดินเรือ มีหลักแหล่งดั้งเดิมอยู่ตรงบริเวณซึ่งปัจจุบันคือประเทศลิเบีย ชนเผ่านี้เปิดตลาดการค้าตามเมืองท่าแถบฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน พร้อมกับนำระบบอักษรของตนเข้าไปเผยแพร่จนเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย อักษรของชาวฟินิเซียนเป็นระบบพยางค์ไม่ได้แบ่งออกเป็นอักษรพยัญชนะและอักษรสระที่แยกจากกัน สัญลักษณ์หนึ่งตัวแทนพยางค์หนึ่งพยางค์ซึ่งประกอบด้วยพยัญชนะและสระ เป็นวิวัฒนาการจากอักษรรูป (สัญลักษณ์หนึ่งตัวแทนคำหนึ่งคำ) ยังพัฒนาไปไม่ถึงระบบอักษรเสียง (สัญลักษณ์หนึ่งตัวแทนเสียงหนึ่งเสียง)

ชาวโรมันได้พยายามปรับแต่งอักษรที่รับมาให้เข้ากับระบบภาษาของตนตั้งแต่สามศตวรรษก่อนคริสต์ศักราช มีจำนวนอักษรอยู่เพียง 23 ตัว มีอักษร / และ Y แต่ไม่มีอักษร J ซึ่งพัฒนาขึ้นภายหลัง อักษรทั้งสามมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันอย่างมาก ใช้สลับใช้กันไปมาอย่างน่าสนใจและน่าศึกษา ประวัติความเป็นมาของอักษรเหล่านี้จะช่วยอธิบายข้อข้องใจเกี่ยวกับอักษรวิธีหรือแม้แต่กฎเกณฑ์ไวยากรณ์บางประการให้กระจ่าง ช่วยตอบข้อสงสัยหลาย ๆ อย่างได้

ความสัมพันธ์ระหว่างอักษร / และ Y

ภาษากรีกจะถือว่าเป็นสองสัญลักษณ์ที่แตกต่างกันและแทนที่เสียงคนละเสียง สัญลักษณ์ / มีชื่อเรียกว่า *iota* ใช้แทนเสียงสระ [i] ส่วนสัญลักษณ์ Y มีชื่อว่า *upsilon* ใช้แทนเสียงสระ [y] ส่วนในภาษาละตินนั้น อักษร / และ Y ถือว่าเป็นอักษรตัวเดียวกัน สามารถใช้เขียนแทนกันได้โดยไม่ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลง เนื่องจากระบบเสียงของภาษาละตินไม่มีเสียงสระ [y] เหมือนอย่างในภาษากรีก ดังนั้นหูของชาวโรมันจึงไม่คุ้นเคยและไม่สามารถแยกแยะระหว่างเสียงสระ [y] และเสียงสระ [i] ของชาวกรีกได้ ทำให้เกิดความสับสนและเหมารวมว่าเป็นเสียงเดียวกัน สระทั้งสองเสียงมีสัทลักษณะหรือการเปล่งเสียงที่คล้ายคลึงกันค่อนข้างมาก เพราะทั้งคู่มีฐานของการเปล่งเสียงที่ตำแหน่งเดียวกัน ต่างก็เป็นเสียงสระหน้า เพียงแต่เสียงแรกมีวิธีการเปล่งเสียงโดยการห่อริมฝีปาก ส่วนเสียงที่สองไม่ห่อริมฝีปาก ความสับสนของเสียงทั้งสองทำให้ชาวโรมันใช้อักษรตัวนี้แทน

¹ ชาวอิทรัสกันเป็นชนชาติเร่ร่อนซึ่งมีประวัติความเป็นมายังไม่ชัดเจน เดินทางเข้ามาตั้งหลักแหล่งยังดินแดนตอนกลางของอิตาลี ตรงกับบริเวณซึ่งปัจจุบันคือแคว้นทอสกานี ชนเผ่านี้ถือว่ามีอารยธรรมสูงส่งอย่างมากและได้ส่งต่อให้กับชาวโรมัน

เสียง [i] ในที่สุด และทั้งร่องรอยความเป็นมาของอักษร Y ไว้ในชื่อเรียก *l grec* ปัญหาค้างคาใจเกี่ยวกับชื่อเรียกอักษรตัวนี้ซึ่งแตกต่างจากตัวอื่น ๆ ที่เหลือจึงได้รับคำตอบด้วยประการฉะนี้ ชาวโรมันนำอักษร Y (*upsilon*) และอักษร Z (*dzéta*) ของชาวกรีกเข้ามาหลังจากที่ได้จัดลำดับอักษรในระบบไปเรียบร้อยแล้ว จึงได้เติมไว้ท้ายสุดและภาษาละตินใช้อักษรใหม่สองตัวนี้เขียนคำยืมจากภาษากรีกเท่านั้น

ครั้นถึงยุคกลาง เหล่าอาลักษณ์หรือนักคัดลอกเอกสาร (*scribes*) ไม่ได้คำนึงถึงประวัติความเป็นมาของคำใช้อักษร Y ของกรีกตัวนี้แทนอักษร I เพื่อเล่นลวดลายตกแต่งให้อักษรดูงดงามยิ่งขึ้น เพราะกินพื้นที่มากกว่าอักษร I ซึ่งมีทรวดทรงผอมเรียวยาว เนื่องจากอาลักษณ์เป็นอาชีพที่ได้รับค่าจ้างตามปริมาณของเอกสารหรือจำนวนของบรรทัดที่คัดลอก และที่สำคัญที่สุดก็คือการใช้อักษร Y ช่วยให้ง่ายต่อการอ่าน ไม่เกิดความกำกวมในบางคำ ภาษาละตินใช้เฉพาะอักษรตัวใหญ่ อักษร I ซึ่งไม่มีจุดกำกับที่บนหัวก็มีความชัดเจน มีช่องไฟช่วยแบ่งแยกออกจากอักษรรอบข้างตัวอื่น ๆ แต่หลังจากมีการใช้อักษรตัวเล็กซึ่งเขียนต่อเนื่องกันออกมาโดยไม่มีช่องแบ่งระหว่างอักษร มักเกิดความไม่ชัดเจนในหลาย ๆ คำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่ออักษร I ซึ่งยังไม่มีจุดบนหัวเขียนด้วยลายมือหวัดต้องวางอยู่ต่อหลังอักษรบางตัว อย่างเช่น *u, m* และ *n* การใช้อักษร Y แทนช่วยเลี่ยงความกำกวมหรือความสับสนได้เป็นอย่างดี ทำให้มักเขียนกันเป็น *amy (ami)* ต่อมาภายหลังได้มีการนำจุดมาใส่เหนืออักษร I เพื่อช่วยให้สามารถอ่านได้ราบรื่นยิ่งขึ้น ทำให้เกิดสำนวน « *mettre les points sur les I* » หมายถึงเน้นย้ำเพื่อให้เกิดความกระจ่าง อย่างไรก็ตาม อักษร Y ก็ยังคงใช้เขียนแทน I อยู่เช่นเดิมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในตำแหน่งท้ายคำ ด้วยเหตุนี้เองอักษร Y และ I จึงกลายเป็นอักษรตัวเดียวกันและแทนเสียงเดียวกัน คำว่า *roi* และ *roy* เป็นคำ ๆ เดียวกัน แต่เขียนในคนละยุคสมัย ปัจจุบันเขียนเป็น *roi* แต่ในอดีตมักพบ *roy* เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นที่มาของคำศัพท์อีกหลาย ๆ คำ เช่น *royal, royaliste, royauté, royaume* เป็นต้น ในเอกสารเก่า ๆ พระนามของกษัตริย์ ฟรังก์วาล์ (*François*) เขียนเป็น *FRANCOYS* หรือพระนามพระเจ้าหลุยส์ ก็เขียนเห็น *LOUYS* ในงานประพันธ์ของนอสตราดามุส เราจะพบเห็นหลาย ๆ คำที่สะกดด้วยอักษร Y แทนอักษร I เช่น *luy (lui), lyon (lion)* เป็นต้น ในปัจจุบันนี้ยังมีนักเขียนร่วมสมัยหลายคนอาศัยการเขียนตัวสะกดแบบเก่านี้ในงานประพันธ์เพื่อแสดงให้เห็นลีลาที่แหวกแนวออกไป ปรากฏการณ์สลับเปลี่ยนระหว่างอักษรทั้งสองจึงไม่ใช่เรื่องแปลก อย่างไรก็ตาม การสลับเปลี่ยนไม่สามารถกระทำได้ในทุกกรณี อักษรทั้งสองตัวมีคุณสมบัติเฉพาะที่แตกต่างกันในบางส่วน ทำให้ทั้งคู่ไม่สามารถแทนที่กันได้ทั้งหมด

ในการกระจายกริยา การสลับเปลี่ยนระหว่างอักษรทั้งสองเป็นเรื่องค่อนข้างสลับซับซ้อนอย่างมาก คำกริยาที่ลงท้ายด้วย *-YER* มักต้องเปลี่ยนอักษร เช่น กริยา *essuyer* ในกาลปัจจุบัน (*Présent*) ใช้อักษร *I* - *j'essuie* ยกเว้น ประธาน *nous* และ *vous* - *nous essuyons, vous essuyez* เพราะอักษร *I* จะไม่ตามหลังด้วยเสียงสระ และหลักการกระจายคำกริยานี้จะรวมถึงในมาลา *Subjonctif* - *que j'essuie, que nous essuyons, que vous essuyiez* และในรูปคำสั่ง (*Impératif*) - *essuie, essuyons, essuyez* ในกาลอนาคต (*Futur simple*) และในมาลาแสดงเงื่อนไข (*Conditionnel présent*) ซึ่งไม่ตามหลังด้วยเสียงสระ ก็จะใช้อักษร *I* กับทุกบุรุษ - *j'essuierai, j'essuierais* ส่วนรูปกริยาที่เหลือทั้งหมด ก็จะใช้อักษร *Y* กับทุกบุรุษ เนื่องจากมีส่วนต่อท้ายเป็นเสียงสระ ได้แก่ รูปอดีตกาล *Imparfait* - *j'essuyais* และ *Passé simple* - *j'essuya* ในรูปกริยาที่ไม่ได้ผันตามบุรุษ ได้แก่ *Infinitif* - *essuyer, Participe présent* - *essuyant* และ *Participe passé* - *essuyé* สรุปได้ง่าย ๆ ก็คือ เมื่อไม่ตามด้วยเสียงสระ ก็จะใช้อักษร *I* และเมื่อตามด้วยเสียงสระ ก็จะเป็นอักษร *Y* กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ อักษร *I* ใช้นำหน้าเฉพาะ *e (muét)* ซึ่งไม่เปล่งเสียง ถ้าเป็นสระอื่น ๆ ซึ่งเปล่งเสียง ก็ต้องใช้อักษร *Y*

	<i>I</i> ใน <i>je, tu, il(s), elle(s)</i> แต่ <i>Y</i> ใน <i>nous, vous</i>	<i>I</i> ทุกบุรุษ	<i>Y</i> ทุกบุรุษ
<i>Présent</i>	✓		
<i>Subjonctif</i>	✓		
<i>Futur simple</i>		✓	
<i>Conditionnel</i>		✓	
<i>Imparfait</i>			✓
<i>Passé simple</i>			✓
<i>Infinitif</i>			✓
<i>Participe</i>			✓

ถ้าหากกฎเกณฑ์นี้ประยุกต์ใช้เหมือนกันทั้งหมด คงจะเป็นเรื่องที่ตีมิใช่น้อย แต่ภาษาฝรั่งเศสก็ยังคงเป็นภาษาฝรั่งเศส กฎเกณฑ์มักมีข้อยกเว้นหรือมีเกณฑ์ย่อยให้จดจำอีก กริยาที่ลงท้ายด้วย *-YER* ซึ่งต้องตามหลังสระ ได้แก่ *-AYER, -EYER, -OYER, -UYER* (แน่นอนว่าต้องไม่มีรูป *-*IYER*) รูปแบบการกระจายแบ่งออกเป็นสามกลุ่ม

กลุ่มที่หนึ่ง *-OYER, -UYER* เป็นไปตามเกณฑ์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ใช้อักษร *I* ในกรณีที่ไม่ตามหลังด้วยเสียงสระ และใช้อักษร *Y* เมื่อตามหลังด้วยเสียงสระ

กลุ่มที่สอง –AYER จะใช้อักษร I หรืออักษร Y ก็ได้เมื่อไม่ตามด้วยเสียงสระ แต่ต้องใช้อักษร Y เท่านั้น เมื่อใดก็ตามที่ตามด้วยเสียงสระ เช่น *je paie – je paye, nous payons, je paierai, je payerai, nous paierons – nous payerons*, ฯลฯ ถึงแม้ในการเขียน อักษรทั้งสองอาจแทนกันได้ แต่การเปล่งเสียงจะแตกต่างกัน โดยมักเปล่งเสียงอรรธสระตามหลังออกมาด้วยในรูป –AY- เช่น *paie* [pe] /*paye* [pej] (BECHADE, 1994, น. 146)

	I หรือ Y ใน <i>je, tu, il(s), elle(s)</i> แต่ Y ใน <i>nous, vous</i>	I หรือ Y	Y ทุกบุรุษ
Présent	✓		
Subjonctif	✓		
Futur simple		✓	
Conditionnel		✓	
Imparfait			✓
Passé simple			✓
Infinitif			✓
Participe			✓

ในรูป Indicatif présent สามารถเขียนได้ทั้งสองรูปแบบ *il paie, il paye*, ฯลฯ แต่ก็มีแนวโน้มที่จะหันมาใช้อักษร I มากขึ้นเรื่อย ๆ ดังจะเห็นได้จากรูปอนาคต (*il*) *paiera* ที่เปล่งเสียงเป็น [pɛra] มากกว่าใช้รูป (*il*) *payera* ซึ่งเปล่งเสียงเป็น [pejra] กริยาหลาย ๆ คำในกลุ่มเดียวกันนี้ก็ไม่เปล่งเสียงอรรธสระอีกต่อไปแล้ว เช่น *effrayer, essayer, balayer* เป็นต้น (MARTINON, 1913, น. 193)

กลุ่มที่สาม –EYER จะมีวิธีการกระจายที่ง่ายมากที่สุด เพราะต้องใช้อักษร Y ในทุกกรณี ไม่มีการสลับอักษร เช่น *grasseyer – je grasseye, je grasseyerai, je grasseyerais*, ฯลฯ

ในทางตรงกันข้าม อักษร I ในกริยาที่ลงท้ายด้วย –IER ไม่เคยเปลี่ยนเป็นอักษร Y ในทุกกรณี เช่น *nier* [nje]– *nous nions* [njɔ̃], *vous niez* [nje] และต้องเปล่งเสียง [j] ครั้งเดียวเท่านั้นในทุกรูปกระจาย เช่น *nous niions* [nijɔ̃], *vous niiez* [nije] ในขณะที่กริยาซึ่งลงท้ายด้วย –YER เปล่งเสียง [j] ในรูปกระจาย Imparfait และ Subjonctif présent (เนื่องจาก Y ทำหน้าที่เท่ากับ I+I) เช่น *nous payions* [pejjɔ̃], *vous appuyiez* [apujje]

เมื่อต้องการสร้างคำนาม คำกริยา –YER ก็จำเป็นต้องเปลี่ยนอักษร Y เป็น –IE เสียก่อนแล้วจึงเติมปัจจัย –MENT เช่น *bégayer – bégaiement, payer – paiement, aboyer – aboiement, déployer – déploiement* เป็นต้น กริยาบางคำอาศัยวิธีการลดรูป เช่น *essayer – essai, employer – emploi, aboyer – aboi, appuyer – appui, ennuyer – ennui, envoyer – envoi*, ฯลฯ ส่วนคำนามที่ลงท้ายด้วยอักษร I หรือ IE จะต้องเปลี่ยนกลับเป็นอักษร Y เพื่อสร้างเป็นคำคุณศัพท์ซึ่งมีปัจจัยขึ้นต้นด้วยสระ เช่น *roi – royal, loi – loyal, joie – joyeux, effroi – effroyable, ennui – ennuyeux* เป็นต้น

กลุ่มอักษร -AYER- ในคำนามเปล่งเสียงเป็น [eje] ในคำภาษาฝรั่งเศสทั้งหมด และเปล่งเสียงเป็น [aje] ในคำว่า *copayer* [kopaje] และ *papayer* [papaje] ซึ่งยืมมาจากภาษาต่างประเทศ คำว่า *copayer* [kopaje] นั้นมาจากคำพื้นเมืองในประเทศบราซิล *copahu* ซึ่งเปล่งเสียงเป็น [kɔpay] โดยที่สระท้ายหายไปหนึ่งเสียงเมื่อเติมปัจจัย ส่วนคำว่า *papayer* นั้นสร้างมาจาก *papaye* [papaj] และตามหลังด้วยปัจจัย -IER [je] โดยลดรูปเหลือเพียง -ER [e] เนื่องจากรากคำศัพท์มีเสียง [j] อยู่แล้ว

กลุ่มอักษร -EYER เปล่งเสียงเป็น [eje] ทุกคำไม่มีข้อยกเว้น แม้แต่คำยืมจากภาษาเยอรมัน *erlenmeyer* [ɛrlɛnneje]

กลุ่มอักษร -OYER ซึ่งไม่ได้เปล่งเสียงเป็น [waje] มีอยู่สองคำ ทั้งคู่เป็นคำนามซึ่งยืมมาจากภาษาต่างประเทศ ได้แก่ *cacaoyer* [kakaɔje] (*cacaoyère* [kakaɔjɛr]), *caloyer* [kalɔje] (*caloyère* [kalɔjɛr]) โดยที่อักษร O และ Y เปล่งเสียงแยกจากกัน คำแรกสร้างจาก *cacao* [kakaɔ] และตามหลังด้วยปัจจัย -IER (*IERE*) โดยเปลี่ยนอักษร / เป็น Y เนื่องจากอยู่ระหว่างสระ ส่วนคำที่สองยืมมาจากภาษากรีก ส่วนคำว่า *destroyer* เปล่งเสียงเป็น [dɛstrɔwaje] หรือ [dɛstrɔwajœr] ก็ได้

กลุ่มอักษร -OUYER มีอยู่เพียงสองคำ เปล่งเสียงเป็น [uje] ได้แก่ *rocouyer* [rokujɛ], *roucouyer* [rukujɛ] ซึ่งเป็นคำนามทั้งคู่

กลุ่มอักษร -UYER เปล่งเสียงเป็น [ujɛ] เกือบทุกคำ ยกเว้นเพียงคำว่า *gruyer* [gryjɛ] ซึ่งเป็นคำคุณศัพท์สร้างจากคำนาม *grue* [gry] และต่อท้ายด้วยปัจจัย -IER (โดยเปลี่ยนอักษร / เป็น Y เนื่องจากอยู่ระหว่างสระ) ดังนั้นจึงจำเป็นต้องรักษาการเปล่งเสียงของรากคำเอาไว้

นอกจากการสลับเปลี่ยนระหว่างกันแล้ว อักษร / และ Y สามารถปรากฏร่วมกันได้อีกด้วย

กลุ่มอักษร -YI- มีปรากฏให้เห็นส่วนใหญ่ในคำกริยาที่กระจายตามกาล Imparfait หรือมาลา Subjonctif ของคำกริยาซึ่งมีรากลงท้ายด้วย -Y- และตามด้วยส่วนต่อท้าย -IONS หรือ -IEZ เช่น *nous aboyions*, *vous aboyiez* ในคำทั่วไปพบเห็นได้ในคำเพียงไม่กี่คำ ส่วนใหญ่เป็นคำยืมจากภาษาต่างประเทศ ซึ่งมีการเปล่งเสียงแตกต่างกันออกไป ได้แก่ คำว่า *essayiste* [esɛjist], *fedayin* [fedajin], *flying-bridge* [fajɪŋbrɪdʒ], *goyim* [gɔjim], *hendiadyin* [ɛ̃djadin], *himalayiste* [imalajist], *lobbying* [lobiɪŋ], *lobbyisme* [lobiism], *myiase* [mijaz], *pinyin* [pinjin], *puseyisme* [pyzeism], *rayia* [raja], *stégomyie* [stegomii], *thyiade* [tjad], *yiddish* [jidɔiʃ], *yin* [jin]

กลุ่มอักษร -IY- มีใช้ในคำไม่กี่คำซึ่งแน่นอนว่าเป็นคำยืมจากภาษาต่างประเทศ และเปล่งเสียงเป็น [ij] ทั้งหมด ได้แก่ คำว่า *hassaniya* [asanija], *kshatriya* [kʃatɾija], *oriya* [ɔɾija], *ouguiya* [ugija], *riyadien* [ɾijadɛ̃], *riyal* [ɾijal], *sukiyaki* [sykijaki], *ukiyo* [ukijoe], *ziwiya* [ziwija]

คู่อักษรซ้ำ YY ไม่มีปรากฏในคำภาษาฝรั่งเศส อักษร Y เป็นอักษรตัวหนึ่งในบรรดาอักษรไม่กี่ตัวซึ่งไม่สามารถสะกดซ้ำได้ในขณะที่อักษร / สามารถซ้ำเป็น // ได้ พบเห็นได้ในการกระจายคำกริยาที่ลงท้ายด้วย -IER ในรูป Imparfait และ Subjonctif présent ของประธาน *Nous* และ *Vous* ตามหลักการแล้ว อักษร / หน้าสระอื่น ๆ จะเปล่งเสียงเป็นอรรถสระ แต่ในกรณีนี้ อักษร / ที่แทนเสียงอรรถสระเป็นอักษรตัวที่สอง อักษรตัวแรกซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรากกริยาแทนเสียงสระ [i] ส่วนอักษรตัวที่สองเป็นหน่วยคำไวยากรณ์แสดงกาล (temps) และมาลา (modes) และเปล่งเสียงเป็นอรรถสระ [j] ตัวอย่างเช่น (*nous*) *méfions* [mefijõ], (*vous*) *photographiez* [fotografije], ฯลฯ นอกจากนั้นแล้ว อักษรคู่ // พบเห็นได้ในคำเฉพาะด้านหรือคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ และจะปรากฏที่ตำแหน่งกลางคำและที่ตำแหน่งท้ายคำซึ่งจะเปล่งเสียงเป็น [ii] เนื่องจากมักตามหลังด้วยเสียงพยัญชนะหรือลงท้ายคำ ไม่มีคำไหนตามหลังด้วยเสียงสระเลย เช่น คำว่า *angiite* [aʒiit], *impresarii* [ɛpresarii], ฯลฯ

ความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างอักษร / และอักษร Y เห็นได้ชัดในการเขียนสะกดคำภาษาอังกฤษ คำนามที่ลงท้ายด้วยอักษร Y เมื่อต้องการเปลี่ยนเป็นพหูพจน์ ไม่ใช่เพียงเติมอักษร S ต่อท้ายเหมือนกฎเกณฑ์ปกติในคำทั่ว ๆ ไปเท่านั้น แต่ยังต้องเปลี่ยนอักษร Y ให้เป็นอักษร I เสียก่อน แล้วจึงค่อยเติม ES ต่อท้ายเข้าไป เช่น คำว่า *quality – qualities, study – studies, country – countries*, ฯลฯ (ยกเว้นในคำพยางค์เดียว อย่างเช่น คำว่า *boy – boys, day – days, toy – toys* เป็นต้น) รวมทั้งกรณีของรูปคำกริยากาลปัจจุบันในประธานบุรุษที่สามเอกพจน์ เช่น *he studies, she denies*, ฯลฯ (ยกเว้นในคำพยางค์เดียว อย่างเช่น คำว่า *he plays, she says* เป็นต้น) หรือในอดีตกาลของทุกบุรุษที่ต้องมีการเติม ED เช่น *they studied, we denied*, ฯลฯ (ข้อยกเว้นก็จะพบในคำพยางค์เดียวเช่นกัน) คำคุณศัพท์ขั้นกว่าหรือขั้นสุดก็อาศัยหลักเกณฑ์เดียวกัน ต้องเปลี่ยนอักษรเสียก่อน แล้วจึงเติมปัจจัย –ER – *easy – easier* หรือ –EST – *easy – easiest* ในการเติมปัจจัยเปลี่ยนหน้าที่ของคำก็เช่นเดียวกัน เช่น *beauty – beautiful, empty – emptiness, happy – happiness*, ฯลฯ อาจกล่าวได้ว่าอักษร Y มักเปลี่ยนเป็นอักษร I ก่อนแล้วจึงเติมส่วนต่อท้ายใด ๆ จะเห็นได้ว่าร่องรอยอดีตของการใช้อักษรทั้งสองตัวยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน อักษร / เขียนสะกดภายในคำ และอักษร Y เขียนลงท้ายคำ

อักษร Y ในคำภาษาฝรั่งเศสบางคำบอกถึงที่มาของคำนั้นว่ามาจากภาษากรีกและทำหน้าที่เหมือนอักษร / เมื่อนำหน้าเสียงพยัญชนะ ต้องอ่านเป็นเสียงสระ เช่น ในคำว่า *dysfonctionnement* [disfõksjonmã], *étymologie* [etimoloʒi], *cycle* [sikl], *rythme* [ritm], ฯลฯ และเมื่อนำหน้าสระ ก็ต้องอ่านเป็นเสียงอรรถสระ เช่น ในคำว่า *dyarchie* [djarʃi], *yod* [jod] เป็นต้น ความแตกต่างในการใช้ระหว่างอักษร Y และอักษร / ยังมีปรากฏในกรณีของกลุ่มอักษร –YLL- ซึ่งมักใช้สะกดในคำยืมจากภาษากรีกและต้องเปล่งเสียงเป็น [ij] เท่านั้น เช่น คำว่า *idylle* [idil], *psylle* [psil], *syllabe* [silab], *syllapse* [silɛps], *syllogisme* [silozism] ฯลฯ ไม่มีคำไหนเปล่งเสียงเป็น [j] หรือ [ij] เลย กลุ่มอักษรนี้จะไม่เขียนสะกดตามหลังสระ

คำที่เขียนสะกดลงท้ายด้วยอักษร Y ในปัจจุบันมักเป็นคำวิสามานยนาม เช่น *Chanzy* [ʃãzi], *Annecy* [ãsi], *Nancy* [nãsi], ฯลฯ และคำว่า *chantilly* [ʃãtij] (ซึ่งก็มีที่มาจากคำวิสามานยนาม) รวมถึงคำยืมจากภาษาต่างประเทศซึ่งอาจเป็นได้ทั้งเสียงสระหรืออรรถสระ เช่น *brouilly* [bruji], *rockabilly* [ʁɔkabili], *dry* [draj], *play-boy* [pleboj], ฯลฯ

อักษร Y ปรากฏตามลำพังโดด ๆ ได้ในคำสรรพนาม Y (LEON, 1961, น. 23) ซึ่งสามารถแทนได้ทั้งเสียงสระหรืออรรถสระ ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของเสียงที่ตามหลังกมา จะเปล่งเสียงเป็นสระเมื่อตามหลังด้วยเสียงพยัญชนะ เช่น *J'y vais.* [ʒivɛ] และที่ตำแหน่งหลังสุด เช่น *Vas-y !* [vazi] และจะเปลี่ยนมาเป็นเสียงอรรถสระเมื่อตามหลังด้วยเสียงสระ เช่น *Y es-tu ?* [jetɥ], *Il y a* [ilja]² และที่พิเศษสุดก็คือคำสรรพนามนี้จะหายไปเมื่อตามหลังด้วยสระเสียง [i] เช่น *J'irai.* [ʒire], *Elle ira.* [elira]

เมื่ออักษร Y ปรากฏระหว่างสระ อาจเทียบได้เท่ากับ / สองตัว โดยทั้งคู่แยกกันทำหน้าที่ในคนละพยางค์ตัวแรกไปรวมกับอักษรสระที่นำหน้ามาในพยางค์แรก และตัวที่สองแทนเสียงอรรถสระ [j] ทำหน้าที่เป็นเสียงต้นให้กับพยางค์ถัดมา เช่น

payer [peje] – *pal* (ai แทนเสียง [e]) และ *ler* (l หน้าสระ [e] แทนเสียง [j])

amareyeur [amarejœʁ] – (ei แทนเสียง [ɛ]) และ *ler* (l หน้าสระ [e] แทนเสียง [j])

royal [pwajal] – *rol* (oi แทนเสียง [wa]) และ *lal* (l หน้าสระ [a] แทนเสียง [j])

fuyard [fuɟar] – *ful* (ui แทนเสียง [uɟ]) และ *lard* (l หน้าสระ [a] แทนเสียง [j])

แต่อักษร Y ระหว่างคู่อักษร OU และสระ จะแทนเพียงเสียง [j] เท่านั้น ซึ่งมีอยู่เพียงสองคำ ได้แก่ คำว่า *rocuyer* [ʁɔkujɛ] และ *roucuyer* [ʁukujɛ] โดยที่อักษร Y ไม่ได้ทำสองหน้าที่เหมือนกับกรณีที่ตามหลังอักษรสระอื่น ๆ

อักษร Y ระหว่างสระอาจมีค่าเหมือนและแตกต่างจากกลุ่มอักษร -ILL- ซึ่งแทนเสียง [j] และแทนกลุ่มเสียง [ij] เมื่อตามหลังอรรถสระ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสระที่นำหน้ามา

กลุ่มอักษร EY และกลุ่มอักษร EILL แทนกลุ่มเสียงแบบเดียวกัน [ej] หรือ [ɛj] เช่น *grasseyer* [graseje], *réveiller* [reveje]

กลุ่มอักษร UY และกลุ่มอักษร UILL แทนกลุ่มเสียงแบบเดียวกัน [uj] กลุ่มเสียงนี้มักสะกดด้วยกลุ่มอักษรแบบแรกมากกว่า ในขณะที่กลุ่มอักษรแบบที่สองพบเห็นได้ในคำจำนวนไม่มากนัก เช่น คำว่า *aiguiller* [egujje]

กลุ่มอักษร OUY แทนกลุ่มเสียง [uj] แต่กลุ่มอักษร OUILL แทนกลุ่มเสียง [wij] เช่น คำว่า *mouiller* [wij]

กลุ่มอักษร OY แทนกลุ่มเสียง [waj] ส่วนกลุ่มอักษร OILL แทนกลุ่มเสียง [ɔj] เนื่องจากกลุ่มเสียง [ɔj] ของภาษาฝรั่งเศสได้พัฒนาไปเป็น [waj] ตั้งแต่สมัยยุคกลาง คำซึ่งสะกดด้วยกลุ่มอักษร OILL จึงเป็นคำยืมโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาฝรั่งเศสของสวิตเซอร์แลนด์ เช่น คำว่า *batoiller* [batɔje]

² คำสรรพนาม Y จะทำหน้าที่เป็นเสียงต้นในประโยคแรกและเป็นเสียงควบในประโยคที่สอง ถึงแม้รูปเขียนจะปรากฏเป็นสามพยางค์หรือสามคำก็ตาม แต่การอ่านออกเสียงนั้นจะนับได้เพียงสองพยางค์เท่านั้น

กลุ่มอักษร AY และ EY ซึ่งตามหลังด้วยเสียงสระ แปลงเสียงเหมือนกันเป็น [ej] หรือ [ɛj] แต่กลุ่มเสียงทั้งสองนี้ยังสามารถสะกดด้วย EILL อีกด้วย ดังนั้น EY และ EILL ซึ่งตามหลังด้วยเสียงสระจึงแปลงเสียงเหมือนกัน แต่คุณสมบัติการแทนที่สองเสียงของอักษร Y ทำให้กลุ่มเสียง [aj] ซึ่งตามหลังด้วยเสียงสระ ไม่สามารถสะกดด้วย AY- ได้ เพราะอักษร Y ระหว่างสระเท่ากับ / + / และ AI แปลงเสียงเป็น [e] หรือ [ɛ] ดังนั้น -AYE- จะอ่านออกเสียงเป็น [ej] หรือ [ɛj] กลุ่มเสียง [aj] + สระ จำเป็นต้องสะกดด้วย AILL หากต้องการแทนเสียงอรรถสระเพียงเสียงเดียวในตำแหน่งระหว่างสระ ก็ไม่อาจใช้อักษร Y ได้ ต้องสะกดด้วยกลุ่มอักษร -ILL- หรือเป็นสัญลักษณ์ / เช่น คำว่า *faïence* [fajös], *païen* [pajɛ] เป็นต้น ยกเว้น หลังอักษร OU ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ในคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ เช่น คำว่า *goyave* [gojav], *kayak* [kajak], *mayonnaise* [majonez] ฯลฯ หรือในคำวิสามานยนาม เช่น คำว่า *Mayenne* [majen], ฯลฯ อักษร Y จะแทนเพียงเสียงอรรถสระและทำหน้าที่เป็นเสียงต้นของพยางค์หลังเท่านั้น ข้อยกเว้นคือสิ่งที่ยากสำหรับชาวต่างชาติที่ไม่อาจแยกแยะได้ว่าคำไหนคือคำฝรั่งเศสและคำไหนเป็นคำยืม โดยทั่วไปแล้ว ในตำแหน่งระหว่างสระ จะพบอักษร Y ในกลุ่มคำแยกย่อยซึ่งมีรากศัพท์เดียวกันและจะใช้สลับเปลี่ยนกับอักษร / ส่วนสัญลักษณ์ / ใช้ในคำที่ไม่มีการสลับเปลี่ยนเสียง อักษร / ระหว่างสระซึ่งแทนเสียง [j] เพียงเสียงเดียว จะพบในคำว่า *alleluia* [alleuja] ซึ่งเป็นคำยืมเท่านั้น

กลุ่มอักษร -AYE ที่ตำแหน่งท้ายคำพบเห็นได้บ่อยในรูปกระจายของกริยาซึ่งเป็นเสียงเป็น [ɛj] ในคำวิสามานยนามนั้น มีการแปลงเสียงที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป ได้แก่

- [ɛ] : *laye* [lɛ], *maye* [mɛ],
- [ei] : *abbaye* [abei],
- [aj] : *braye* [braj], *cipaye* [sipaj], *cobaye* [kobaj], *congaye* [kõgay],
papaye [papaj], *rimaye* [rimaj], *toupaye* [tupaj],
- [ɛj] : *morte-paye* [mɔrtɛj], *paye* [pɛj], *prépaye* [preɛj], *surpaye* [syɾɛj]

บางคำก็เป็นคำยืมจากภาษาต่างประเทศหรือภาษาถิ่น เช่น คำว่า *cipaye* [sipaj], *cobaye* [kobaj], *papaye* [papaj], *rimaye* [rimaj], *toupaye* [tupaj], ฯลฯ แต่บางคำก็เป็นคำภาษาฝรั่งเศส เช่น คำว่า *abbaye* [abei], *paye* [pɛj] (และคำแยกย่อยซึ่งมาจากกริยา *payer*) เป็นต้น และคำศัพท์เฉพาะด้าน *laye* [lɛ], *maye* [mɛ] ซึ่งทั้งคู่ยังเขียนสะกดได้เป็น *laie* และ *maie* ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตได้ว่าคำยืมทั้งหมดนั้นมีแนวโน้มที่จะแปลงเสียงเป็น [aj] แตกต่างจากคำภาษาฝรั่งเศส นอกจากนั้นแล้วก็พอจะเห็นได้ในคำวิสามานยนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำศัพท์เฉพาะด้านทางภูมิศาสตร์ และจะแปลงเสียงเป็น [ɛ] ตัวอย่างเช่น *Faye* [fɛ], *Saint-Germain-en-Laye* [lɛ] แต่กลับแปลงเสียงเป็น [aj] ทางภาคใต้ของประเทศฝรั่งเศส อย่างเช่น *Biscaye* [biskaj] (LEON, 1966, น. 30) ในชื่อเฉพาะ ยังพบการแปลงเสียงเป็น [ai] เช่น (*Eugène-Auguste Ysaye* [izai])

เมื่ออักษร Y แทนสองเสียง คำไม่สามารถตัดแบ่งออกเป็นสองได้ในการพิมพ์หรือการเขียนเมื่อจบขอบกระดาษา เช่น *tuyau* [tɥi jo] ไม่อาจตัดแบ่งออกเป็น **tu-yau* หรือ *-tuy-au* แต่เมื่ออักษร Y แทนเพียงเสียงเดียวจะสามารถตัดคำออกเป็นสองส่วนได้ หากตามหลังด้วยสระ ต้องตัดที่หน้าอักษร Y เช่น คำว่า *bayer* [baje] ตัดเป็น *ba-yer* เพราะอักษร Y แทนเสียงอรรธสระซึ่งทำหน้าที่เป็นเสียงต้นให้กับสระที่ตามหลัมา และเมื่อตามหลังด้วยเสียงพยัญชนะ ต้องตัดที่หลังอักษร Y เช่น คำว่า *paysan* [peisɑ̃] ตัดเป็น *pay-san* เนื่องจากอักษร Y แทนเสียงสระ ทำหน้าที่เป็นแกนของพยางค์หน้า เมื่อเสียงอรรธสระแทนด้วยกลุ่มอักษร *-ILL-* การตัดแบ่งจะแยกพยัญชนะคู่ออกจากกัน เช่น *tailleur* [tajœʁ] ตัดเป็น *tail-leur* เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันนี้มีเทคโนโลยีสมัยใหม่ช่วยจัดเรียงระยะห่างของคำได้อย่างมีประสิทธิภาพจนไม่จำเป็นต้องตัดคำอีกต่อไปแล้ว ทำให้ช่วยขจัดปัญหาข้อนี้ออกไป

คุณสมบัติข้อหนึ่งที่ทำให้อักษรทั้งสองตัวแตกต่างกันก็คือ อักษร I สามารถเติมเครื่องหมาย *Tréma* บนเหนืออักษรได้ แต่อักษร Y ไม่สามารถเติมได้ อย่างไรก็ตาม อักษรคู่ II นั้นไม่สามารถใช้เครื่องหมาย *Tréma* คั่นกลางได้ จำเป็นต้องใช้อักษร H แทนนั้น กลุ่มอักษร *IHI* พบได้ในคำว่า *annihiler* [aniille], *ex nihilo* [ɛskniilo], *nihilisme* [niilism], *nihiliste* [niilist] อักษร H จะทำหน้าที่คั่นกลางไม่ให้อักษรสระสองตัวเปล่งเสียงรวมกัน หรือทำหน้าที่คล้ายคลึงกับเครื่องหมาย *Tréma* ซึ่งจะใช้กำกับเหนืออักษรสระทุกตัว (ยกเว้น Y) ส่วนใหญ่แล้วจะพบ *ï, ë* ในขณะที่ *ä, ö* และ *ü* มักพบเฉพาะในคำยืมจากภาษาต่างประเทศ เครื่องหมายสองจุดนี้จะแยกสระที่มีเครื่องหมายกำกับออกจากสระที่นำหน้ามา³ ส่วนอักษร H จะแยกสระที่นำหน้ามาออกจากสระที่ตามหลัมา นอกจากนั้นแล้ว อักษร H และเครื่องหมาย *Tréma* มีความแตกต่างในการบ่งชี้การเปล่งเสียง การปรากฏหรือไม่ปรากฏของเสียงอรรธสระเกี่ยวข้องกับกรณีของอักษร *ï* + สระ เทียบกับกลุ่มอักษร *IH* + สระ ในกรณีแรกเปล่งเสียงเป็น [j] + สระ เช่น คำว่า *aïeux* [ajø], *chouïa* [ʃuja], *tavaïolle* [tavajoll], ฯลฯ ในขณะที่กลุ่มอักษร *IH* + สระ ไม่เปล่งเสียงอรรธสระ [j] เลย เปล่งเสียงเป็นสระ [i] ทั้งหมด *bihari* [biari], *morbihanais* [mɔrbiane], *vihara* [viana], *vihuela* [viuela] อย่างไรก็ตาม จะพบว่ากลุ่มอักษร *IH* + สระ มักเป็นคำยืมจากภาษาต่างประเทศ

อักษร *ï* มักเขียนตามหลังสระอื่น เพื่อไม่ให้เปล่งเสียงรวมกับสระที่นำหน้ามา ดังนั้นจึงไม่ควรมีคำใดขึ้นต้นด้วยอักษรตัวนี้ กระนั้นก็ตามยังคงพบเห็นคำสะกดขึ้นต้นด้วยสัญลักษณ์นี้ซึ่งได้แก่ คำว่า *ïambe* [jãb] และ *ïambique* [jãbik] ด้วยความที่เครื่องหมาย *Tréma* ไม่มีความจำเป็นใด ๆ เพราะไม่มีสระใดนำหน้ามาให้ต้องแบ่งแยก และไม่สามารถไปรวมกับสระที่ตามหลังได้ ดังนั้นคำนี้จึงเขียนสะกดได้อีกอย่างหนึ่งเป็น *iambe*

อักษร *ï* ที่ตำแหน่งท้ายคำก็อ่านได้เป็นทั้งเสียงอรรธสระและเสียงสระขึ้นอยู่กัว่าตามหลังสระใด

กลุ่มอักษรที่ง่ายต่อการจดจำ ได้แก่ กลุ่มอักษร *Oï* และ *Eï* ซึ่งอักษร *ï* แทนเสียงอรรธสระ และกลุ่มอักษร *Oui* และ *Ui* ซึ่งอักษร *ï* แทนเสียงสระ

³ ข้อเสนอที่ให้เปลี่ยนจากไบนอักษร E หรือ I มาไบนอักษร U ในกลุ่มอักษร GU ซึ่งต้องเปล่งเสียง [u] อย่างเช่น ในคำว่า *ambiguë* - ซึ่งเสนอให้เขียนใหม่เป็น *ambigüe* หรือ *ambigüté* รวมถึงกรณีของคำ อย่างเช่น *arguer* - *argüer* อีกด้วย ดังนั้นจากที่เคยทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์แยกการเปล่งเสียง กลับเปลี่ยนหน้าที่เป็นสัญลักษณ์บอกการเปล่งเสียง

กลุ่มอักษร *Oï* ที่ตำแหน่งท้ายคำ เปลี่ยนเสียงเป็น [ɔj] ทุกคำ ได้แก่ *barzoï* [barzɔj] *goï* [gɔj], *monoï* [manɔj], *waterzoï* [waterzɔj] และในคำวิสามานยนาม อย่างเช่น *Hanoï* [anɔj], *Tolstoï* [tolstɔj], ฯลฯ

กลุ่มอักษร *Eï* ที่ตำแหน่งท้ายคำมีปรากฏเฉพาะในคำว่า *sharpei* ซึ่งเปลี่ยนเสียงเป็น [ʃarpej]

กลุ่มอักษร *Oui* และ *Ui* ที่ตำแหน่งท้ายคำมีปรากฏเฉพาะในกริยา (*participe passé*) *oui* [wi] และ *amui* [amuɪ] ซึ่งไม่ได้เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ [j] ที่ท้ายคำ

กลุ่มอักษรที่สร้างความยุ่งยากอย่างมากก็คือ กลุ่มอักษร *Aï* เพราะอักษร *ï* เป็นได้ทั้งเสียงวรรณยุกต์และเสียงสระ

กลุ่มอักษร *Aï* ที่ตำแหน่งท้ายคำ อาจเปลี่ยนเสียงเป็น [aj] เช่น คำว่า *açaï* [asaj], *bonzaï* [bõdzaj], *cabiäi* [kabajaj], ฯลฯ และพบเห็นได้บ่อยในคำวิสามานยนาม อย่างเช่น *Hawaï* [awaj] *Shanghai* [Sõgaj], ฯลฯ หรือเปลี่ยนเสียงเป็น [ai] เช่น คำว่า *aï* [ai] (ซึ่งแตกต่างจากคำว่า *aïe* [aj]), *hai* [ai], ฯลฯ

ในบางคำซึ่งไม่มีเครื่องหมายกำกับ จะสร้างปัญหาในการตัดแบ่งอย่างมาก เช่น คำว่า *isoionique* [izojonik], *macchiaioli* [makjajoli] เป็นต้น ความคุ้นเคยในการอ่านมีแนวโน้มที่จะทำให้มองเห็น *Oi-O* และ *AI-O* มากกว่า *O-IO* และ *A-IO*

อักษร *I* อาจมีเครื่องหมาย *accent circonflexe* – *î* บนหัวเช่นเดียวกับสระอื่น ๆ ทุกตัว (ยกเว้นอักษร *Y*) สัญลักษณ์ / รูปนี้จะแทนเสียงสระได้อย่างเดียว ไม่สามารถแทนเสียงวรรณยุกต์ได้เลย เนื่องจากจะไม่เขียนนำหน้าสระใด ๆ ทั้งสิ้น คำอธิบายหาได้จากประวัติความเป็นมาของคำ โดยทั่วไปแล้ว เครื่องหมาย *accent circonflexe* เป็นร่องรอยของอักษร *S* ในอดีตซึ่งอยู่หน้าพยัญชนะอื่นและหยุดเปลี่ยนเสียงไป เช่น คำว่า *gîte* เคยเขียนสะกดเป็น *giste* คำว่า *île* มาจาก *isle* นั้นหมายความว่าอักษรสระซึ่งกำกับด้วยเครื่องหมายนี้เคยมีเสียงพยัญชนะสะกดตามหลังมาก่อน และบ่งบอกการเปลี่ยนเสียงลากยาว ดังนั้นจึงไม่มีโอกาสแทนเสียงวรรณยุกต์ได้เป็นอันขาด เพราะเสียงวรรณยุกต์ไม่อาจตามหลังด้วยเสียงพยัญชนะได้เลยและไม่อาจเปลี่ยนเสียงลากยาวได้อีกด้วย เมื่อสัญลักษณ์ *î* ตามหลังสระอื่น ก็จะทำให้เปลี่ยนเสียงร่วมกับอักษรสระที่นำหน้ามาเป็นสระเสียงเดียว โดยมากจะตามหลังอักษร *A* เช่น *apparaître, disparaître, paraître, connaître, maître* เป็นต้น การที่เครื่องหมาย *accent circonflexe* เป็นร่องรอยของ *S* หน้าพยัญชนะทำให้สัญลักษณ์ *î* ปรากฏได้เฉพาะหน้าอักษรพยัญชนะและจะไม่ปรากฏท้ายคำเป็นอันขาด

โดยทั่วไปแล้ว เมื่อนำหน้าสระที่ไม่เปลี่ยนเสียง (อักษร *e muet*) อักษร *I* จะเปลี่ยนเป็นเสียงสระ ไม่ใช่เสียงวรรณยุกต์ซึ่งพบเห็นได้ในคำจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่ตำแหน่งท้ายคำ เช่น คำว่า *comédie* [kɔmedi], *pharmacie* [farmasi], *étymologie* [etimolozi], ฯลฯ กระนั้นก็เป็นที่ยู่งกันดีว่ามีอยู่คำหนึ่งต้องเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ [j] นั่นคือคำอุทาน *aïe* [aj] และยังมีกริยา *saietter* ซึ่ง *e muet* เป็นทั้งรูปเขียนและยังแทนเสียงอีกด้วย เสียง [e] อาจเปลี่ยนเสียงหรือไม่เปลี่ยนเสียงก็ได้ คำนี้อ่านได้เป็น [sej(ə)te] หรือ [sejete] ก็ได้ นับได้ว่าเป็นคำพิเศษคำหนึ่ง อักษร *I* ทำหน้าที่สองอย่างในเวลาเดียวกันเหมือนกับอักษร *Y* เป็นทั้งส่วนประกอบของสระที่นำหน้ามาแทนเสียง [e] หรือ [ɛ] และแทนเสียงวรรณยุกต์

ความแตกต่างระหว่างอักษรทั้งสองตัวพบเห็นได้ในการเชื่อมเสียง (liaison) ซึ่งเกิดขึ้นกับพยัญชนะ + สระ และการลดรูป (élision) ซึ่งเกิดขึ้นกับสระ + สระ แนนอนว่าคำที่สะกดขึ้นต้นด้วยอักษร / นั้นต้องเชื่อมเสียงในการอ่านและลดรูปในการเขียน ไม่ว่าอักษร / จะแทนเสียงสระหรือเสียงอรรถสระ สำหรับอักษร Y กลับมิได้เป็นเช่นนั้น ส่วนใหญ่แล้ว คำนามที่สะกดขึ้นต้นด้วยอักษร Y จะไม่อ่านเชื่อมเสียงเป็นอันขาด เช่น คำว่า *les yachts* [lejɔt], *les yacks* [lejək], *les yogis* [lejɔgi], ฯลฯ ซึ่งมาจากภาษาต่างประเทศ นั่นก็หมายความว่าไม่มีการลดรูปในกรณีที่เป็นเอกพจน์ เช่น คำว่า *le yaourt*, *le yod*, ฯลฯ การลดรูปและการเชื่อมเสียงจะกระทำเฉพาะในคำนามบางคำ เช่น คำว่า *l'yeuse*, *l'yèble* (เขียนสะกดได้อีกแบบหนึ่งคือ *l'hièble*) หรือ *les yeux* [lezjø] (ซึ่งไม่มีรูปเอกพจน์ มีเฉพาะการเปล่งเสียงเชื่อมเท่านั้น) ในพจนานุกรม *Le Petit Robert* จะใส่เครื่องหมาย [*] หน้าอักษร Y ที่ไม่มีการลดรูป (เช่นเดียวกับกรณีของ *H aspiré*) ความจริงแล้ว ยังมีสรรพนาม Y ที่จะเกิดการลดรูป เช่น *Qu'y a-t-il ?*, ... *m'y*, *l'y...*, และการเปล่งเสียงเชื่อม เช่น *ils y arriveraient...* [ilzjariv], *on les y invite...* [ɔlezjɛvit], ฯลฯ กฎเกณฑ์การลดรูปไม่อาจใช้กับคำวิสามานยนามได้ อักษร Y ที่เปล่งเสียงสระ (นำหน้าพยัญชนะ) อาจลดรูป อย่างเช่น *le parfum d'Yvonne* (ชื่อภาพยนตร์) หรืออาจไม่ลดรูปก็ได้ เช่น *le parfum de Yves Saint Laurent/de Yves Rocher* ในขณะที่อักษร / มักจะลดรูปและเชื่อมเสียง ถึงแม้จะแทนเสียงอรรถสระ เช่น *le pont d'Iéna* จะเห็นได้ว่ารูปเขียนมีอิทธิพลต่อการลดรูปมากกว่าเสียง กระนั้นก็ตาม คำวิสามานยนามไม่ได้เคารพกฎเกณฑ์ตามหลักภาษาเสมอไป บางครั้งก็ขึ้นอยู่กับลีลาภาษาของผู้ใช้ นามนักประพันธ์ *Ionesco* เขียนเป็น *De Ionesco* ตามการใช้ของนักเขียน อาจเป็นเพราะไม่ต้องการให้นามของตนผสมกับเสียงอื่น จนทำให้อ่านออกเสียงแตกต่างออกไป เนื่องจากการลดรูปหรือการเปล่งเสียงรวมกับพยัญชนะข้างหน้า แต่บางคนก็ใช้เป็น *D'Ionesco* ตามหลักการใช้ภาษาฝรั่งเศส (GREVISSE, 2005, p. 64) การไม่เปล่งเสียงเชื่อมหรือการไม่ลดรูปมักเกิดจากความต้องการความชัดเจนถึงแม้ว่าจะขึ้นต้นด้วยสระก็ตาม ในคำกริยา *iodler* [jɔdle] จะไม่มีการลดรูป *je iodle* ถึงแม้ว่าจะสะกดด้วยอักษรสระ / ก็ตาม แต่มีความเป็นพยัญชนะสูง เนื่องจากมาจากภาษาเยอรมันและยังสามารถเขียนสะกดได้เป็น *jodler* ซึ่งเปล่งเสียงเป็น [jɔdle] ในขณะที่กริยา *ioder* [jɔde] ซึ่งมีรูปใกล้เคียงกันกลับลดรูปเป็น *j'ioder* [jɔd] เมื่อสะกดกับอักษร H การลดรูปขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของอักษร H ว่าเป็น *H aspiré* หรือ *H muet* มีบางคำพบเห็นได้ทั้งสองรูปแบบอาจลดรูปหรือไม่ลดรูปก็ได้ เช่น คำว่า *l'hyène/la hyène*, *l'hiatus/le hiatus*

ท้ายสุด ในการเขียนตัวสะกดนั้นเสียงอรรถสระ [j] อาจมีรูปเขียนได้หลายหลาก ถึงกระนั้นก็ต้องประกอบด้วยอักษร / หรือ Y เสมอ พจนานุกรมฝรั่งเศส-ไทยหรือหนังสือภาษาไทยหลายเล่มอธิบายว่าอักษรคู่ LL แทนเสียง [j] พจนานุกรมฉบับดวงมกลนาเสนอรายการเสียงและคำอธิบายการเปล่งเสียงอย่างคร่าว ๆ แต่แทบไม่ได้กล่าวถึงอรรถสระเลย ยกเว้นเพียงกรณีเดียวคือ “*Il* เหมือน *y* ใน *yes* ภาษาอังกฤษ *famille* ฟามีย” (น. IV) หรือแม้แต่หลักเกณฑ์การทับศัพท์ ฉบับราชบัณฑิตยสถานก็ยังตั้งค่าในตารางให้อักษร *-lle* แทนเสียง [j] หรือ *-lle* + พยัญชนะท้าย แทนเสียง [je] ความจริงแล้วไม่ได้เป็นเช่นนั้นเสียทีเดียวนัก เมื่อลองพิจารณาคำว่า *dalle* [dal], *pelle* [pel], *folle* [fol], ฯลฯ จะพบว่าทุกคำสะกดด้วยอักษรคู่ LL ทั้งสิ้น แต่ก็ไม่มีคำไหนเปล่งเสียงอรรถสระเลย

หรือคำว่า *ballet* [balɛ], *syllapse* [silɛps], *animelles* [animɛl], ฯลฯ ก็ไม่ได้แทนเสียง [j] แต่ประการใดทั้ง ๆ ที่ตามหลังด้วยเสียงสระ ลำพังอักษรพยัญชนะซ้ำคู่นี้ไม่สามารถแทนเสียง [j] ได้หากไม่นำหน้าด้วยอักษร / ซึ่งแทนเสียงสระ [i] อักษรคู่ LL แปลงเสียงเป็นพยัญชนะเหลว [j] ได้อย่างเดียวเท่านั้นเมื่อใดก็ตามที่เขียนสะกดตามหลังอักษรสระอื่นโดยไม่มีข้อยกเว้น

❖ ความสัมพันธ์ระหว่างอักษร / และ J

สัทอักษรสากลที่ใช้แทนอรรถสระเสียงนี้คือ [j] ถึงแม้ว่าจะมีรูปลักษณะเหมือนกับอักษร J แต่แทบไม่มีคำไหนในภาษาฝรั่งเศสเลยที่เขียนสะกดด้วยอักษร J แล้วแปลงเสียงเป็น [j] ดูเหมือนว่าอักษร J ในภาษาฝรั่งเศสแทบจะทุกคำไม่ว่าจะเป็นที่ตำแหน่งใดใช้แทนเสียงพยัญชนะเสียดแทรก [ʒ] เมื่อภาษาฝรั่งเศสยืมคำจากภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ การสะกดคำและการแปลงเสียงมักเข้ามาพร้อม ๆ กัน อักษร J จึงแทนเสียงอรรถสระ [j] ได้ในคำยืมจากภาษาเยอรมัน อย่างเช่น *junker* แปลงเสียงเป็น [jʊŋkɛʁ] หรือคำยืมจากภาษาอิตาลีสองคำ ได้แก่ คำว่า *field* [fiɛld] และ *fjord* [fjɔʁ(d)] กระนั้นก็ตาม ภาษาฝรั่งเศสก็ได้นำเสนอรูปเขียนสะกดคู่ขนานเพื่อพยายามปรับเปลี่ยนให้เข้ากับระบบภาษาของตน สองคำนี้อาจเขียนได้เป็น *field* และ *fiord* คำว่า *jodel* [jɔdɛl] ซึ่งเป็นคำจากภาษาถิ่นแถบเทือกเขาแอลป์ของสวิตเซอร์แลนด์นั้นยังเขียนสะกดได้เป็น *yodel* หรือ *iodel* ซึ่งแปลงเสียงเหมือนกัน ในขณะที่คำกริยา *iodler* [jɔdlɛ] (คำยืมจากภาษาเยอรมัน) นั้นสามารถเขียนสะกดได้เป็น *jodler* [ʒɔdlɛ], *yodler* [jɔdlɛ] และ *iouler* [jule] ซึ่งแปลงเสียงแตกต่างกันออกไป อักษร J ใช้เขียนสะกดคำจำนวนไม่มากนัก ในกระดานต่อศัพท์ภาษาฝรั่งเศส (*Scrabble*) อักษรตัวนี้มีคะแนนค่อนข้างสูง ผู้ที่สามารถนำอักษรตัวนี้มาใช้สร้างเป็นคำศัพท์ได้ จะได้ถึงแปดคะแนนเลยทีเดียว

หากย้อนกลับไปดูประวัติความเป็นมาของภาษา จะพบว่าอักษร / และ J ในภาษาละตินเป็นอักษรตัวเดียวกันและแทนเสียงเดียวกัน เมื่อวางหลังเสียงพยัญชนะ ทั้งคู่จะทำหน้าที่เป็นเสียงสระ [i] ในทางกลับกันเมื่อวางหน้าเสียงสระ ทั้งคู่ก็จะทำหน้าที่แทนเสียงอรรถสระ [j] ต่อมาภาษาฝรั่งเศสเก่าซึ่งพัฒนาไปจากภาษาละตินแปลงเสียง [j] แตกต่างไปจากเดิมอย่างมาก จนกลายเป็นเสียงใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่ตำแหน่งต้นคำ โดยค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นเสียงเสียดแทรกแบบห่อริมฝีปาก (*chuintante*) ซึ่งเป็นเสียงโฆษะ และกลายมาเป็นเสียงพยัญชนะ [ʒ] ความสัมพันธ์นี้จะเห็นได้จากคำ อย่างเช่น *hyacinthe* [jasɛt] และ *jacinthe* [ʒasɛt] ซึ่งเป็นคำเดียวกัน พยัญชนะเสียงใหม่นี้ไม่มีปรากฏในระบบเสียงของภาษาละติน (รวมถึงเสียง [j] ซึ่งเป็นเสียงพยัญชนะคู่แฝดแบบอโฆษะ) ถึงแม้เสียงได้พัฒนาไปมากแล้ว แต่ภาษาฝรั่งเศสในสมัยนั้นยังคงรูปเขียนแบบเดิมเป็น *iuste*, *ieter* หรือ *iadis* ทั้ง ๆ ที่อ่านออกเสียงเป็น [zyst] - *juste*, [ʒte] - *jeter*, [ʒadi] - *jadis* ตามลำดับ การใช้อักษรตัวเดียวกันแทนทั้งเสียงพยัญชนะและเสียงสระทำให้เกิดความยุ่งยากและสับสนอย่างมากในบางกรณี อย่างเช่น รูปเขียน *iver* สามารถอ่านได้เป็นทั้ง *iver* (*hiver*) และ *juer* (*jouer*) รูปเขียน *iure* อ่านได้เป็นทั้ง *ivre* และ *jure* ทั้งนี้ก็เพราะว่าอักษร U/V เป็นได้ทั้งพยัญชนะและสระเช่นกัน ตัวอย่างเช่น รูปเขียน *seue* สามารถอ่านเป็น *seue* (*sue*) หรือ *seve* (*sève*) ต่อมาเมื่อมีการแก้ไขความสับสนนี้ด้วยการเติมอักษรพยัญชนะเข้าไปข้างหน้าอักษรตัวปัญหาเพื่อบอกความเป็นพยัญชนะ อักษรพยัญชนะดังกล่าวเลือกจากประวัติความเป็นมาของคำในภาษาละติน

อักษร *P* เช่น *april (aprilis) - avril, ensevelir (en - sepelire) - ensevelir* อักษร *B* เช่น *febve (faba) - fève, debvoir (debere) - devoir* อักษร *F* เช่น *brefve (brevis) - bref* อักษร *D* เช่น *adjectif (ad-jacere) - adjectif, advenir (ad-venire) - advenir, adiouter (ad-justus) - ajuster*, ฯลฯ อักษร *P, B, F, D* หน้าอักษร *V* ทำหน้าที่เหมือนกันคือบอกว่าอักษร *V* ที่ตามหลังมานั้นเป็นเสียงพยัญชนะ [v] ไม่ใช่เสียงสระ [u] ในทำนองเดียวกัน อักษร *D* หน้าอักษร *I* ทำหน้าที่บอกว่าอักษร *I* ที่ตามหลังมานั้นเป็นเสียงพยัญชนะ [ʒ] ไม่ใช่เสียงสระ [i] อักษรพยัญชนะเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นเพียงอักษรสัญญาณ ไม่เปล่งเสียงแต่ประการใด ต่อมาภายหลังอิทธิพลของอักษรวิธีจึงทำให้พยัญชนะเหล่านี้เริ่มเปล่งเสียงด้วยในท้ายที่สุด ด้วยเหตุผลที่ว่าผู้คนต่างสับสนเลื่อนประวัติความเป็นมากันไปหมดแล้ว

ในสมัยโบราณนั้น การถ่ายทอดเรื่องราวเป็นการเล่าปากเปล่า ส่วนการจดบันทึกลงเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นเพียงการช่วยจำกันตกหล่นหรือหลงลืม โดยมากแล้วผู้จดบันทึกส่วนใหญ่จดจำเนื้อหาได้ขึ้นใจเป็นอย่างดีแล้ว ดังนั้นการที่จะเขียนด้วยวิธีการแบบเดียวกันก็ไม่ได้สร้างปัญหาในการอ่านของผู้จดบันทึกเลย การเขียนสะกดมักเป็นการถ่ายทอดเสียงโดยแท้จริง ไม่มีอักษรใบหรือตัวการ์ตูนซึ่งส่วนใหญ่เติมเข้ามาในภายหลังเพื่อบอกประวัติความเป็นมาของคำหรือช่วยแยกแยะคำพ้องเสียงออกจากกัน คนในสมัยหลังที่ศึกษาบทเขียนบันทึกเหล่านั้นต่างหากที่ประสบกับความยุ่งยากในการอ่าน จึงหาวิธีการสร้างความกระจ่าง อักษรวิธีของภาษาละตินเป็นการถ่ายทอดเสียง (*écriture phonétique*) อักษรมักตรงกับเสียงที่เปล่งออกมา แต่เมื่อภาษาฝรั่งเศสต้องนำเอาอักษรละตินมาใช้ถอดเสียงคำภาษาฝรั่งเศสซึ่งมีระบบเสียงแตกต่างกันอย่างมาก ก่อให้เกิดปัญหาอย่างมากมาย ภาษาละตินเป็นภาษาเขียนเดียวที่นักบวชรู้จักและเขียนเป็น (พวกนักบวชเป็นพวกแรกที่ถ่ายทอดภาษาฝรั่งเศสลงเป็นลายลักษณ์อักษร) ดังนั้นจึงพยายามปรับใช้เท่าที่สามารถทำได้ ตอนแรกอักษรวิธีของภาษาฝรั่งเศสก็เป็นลักษณะการถ่ายทอดเสียง ไม่ได้มีความสลับซับซ้อนแต่ประการใด สัญลักษณ์หนึ่งตัวแทนเสียงหนึ่งเสียง ต่อมาการคัดลอกเอกสารตกไปอยู่ในมือของนักคัดลอกเอกสารมืออาชีพ ทำให้อักษรวิธีเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าไปอย่างสิ้นเชิง คำว่า *iver* เขียนใหม่เป็น *hiver* (ซึ่งอักษร *H* ช่วยบอกว่า *I* ที่ตามหลังมาแทนเสียงสระ การที่เลือกใช้อักษร *H* เป็นเพราะว่าคำนี้มาจากคำภาษาละติน *hibernum*)

ช่วงคริสต์ศตวรรษที่สิบหก ภายใต้ข้อเสนอของ *Ramus*⁴ ภาษาฝรั่งเศสจึงแยกอักษร *I* และอักษร *J* ออกจากกันเพื่อสร้างความกระจ่างชัดในการอ่านระหว่างเสียงสระและเสียงพยัญชนะ แบ่งแยกหน้าที่กันอย่างชัดเจน ต่อมาภายหลังภาษาฝรั่งเศสได้นำอักษร *Y* เข้ามาใช้เขียนสะกดสลับเปลี่ยนกับอักษร *I* ดังที่ได้อธิบายมาแล้ว เบื้องต้น อักษร *I* ใช้เขียนแทนเสียงสระและอักษร *J* ใช้เขียนแทนเสียงพยัญชนะหรือรรสระ เมื่อเป็นดังนี้แล้ว อักษรพยัญชนะสัญญาณจึงหมดความจำเป็น ภาษาฝรั่งเศสต้องเปลี่ยนโฉมหน้าไปอย่างมากมาย อักษรสัญญาณต่าง ๆ หายไปจนเกือบหมดสิ้น ตัวอย่างเช่น คำว่า *adiouter* เหลือเพียง *ajouter* คำว่า *april* เขียนใหม่เป็น *avril* (ซึ่งรอรอยของ *P* ยังเหลือใน *April* คำภาษาอังกฤษ) คำว่า *debvoir* ลดรูปสะกดเป็น *devoir*, ฯลฯ แต่ก็ไม่ได้ถูกตัดทิ้งไปจนหมดเสียทีเดียวนัก ยังคงหลงเหลือให้เห็นได้ในบางคำและที่สำคัญยังมีการเปล่งเสียงอีกด้วย เช่น

⁴ Petrus Ramus (ค.ศ. 1515–1572) หรือ Pierre de la Ramée นักคณิตศาสตร์และนักปรัชญาชาวฝรั่งเศส เสนอให้ปฏิรูปการเขียนตัวสะกดคำในภาษาฝรั่งเศส ภายหลังเขาถูกฆาตกรรมในเหตุการณ์สังหารหมู่เทศกาลวัน Saint Barthélemy (24 ตุลาคม ค.ศ. 1572)

คำว่า *adjectif* [adʒektif], *advenir* [advəniʁ] เป็นต้น กระนั้นก็ตามต้องรอเวลานานกว่าสองศตวรรษถัดมา การผ่าตัดแยกคู่แฝดจึงเป็นที่แพร่หลายและทางราชบัณฑิตยสถานฝรั่งเศสยอมรับนำไปใช้อย่างเป็นทางการ อักษร / และ ʃ ได้เรียงลำดับตามหลังกันมาในระบบอักษรด้วยประการฉะนี้ ก่อนหน้านั้นสิ่งตีพิมพ์ช่วงก่อนปลายคริสต์ศตวรรษที่สิบนับเป็นเอกสารที่นับว่าอ่านยากมาก มีเพียงเสียง [ʒ] ที่พัฒนามาจากเสียง [j] ของภาษาละติน เท่านั้นที่ใช้อักษร ʃ ในขณะที่เสียง [ʒ] ที่พัฒนามาจากเสียง [g] ยังคงเขียนด้วยอักษร G ตามเดิม ด้วยเหตุนี้เอง ภาษาฝรั่งเศสในปัจจุบันใช้ทั้งอักษร G และอักษร ʃ เขียนกำกับเสียง [ʒ] อนึ่ง ภาษาละตินมักใช้อักษร ʃ ที่ตำแหน่งต้นคำ ดังนั้นอักษร ʃ ในคำฝรั่งเศสมักปรากฏเฉพาะตำแหน่งนี้เป็นส่วนใหญ่ บางคำที่เกิดจากการเติมอุปสรรค ลงไปข้างหน้าก็ทำให้อักษร ʃ ต้องขยับไปอยู่ที่ตำแหน่งกลางคำ เช่น *ajourner*, *conjonction*, *déjeuner*, *préjuger*, ฯลฯ อย่างไรก็ตาม อักษรตัวนี้ก็พบเห็นได้เป็นจำนวนไม่น้อยในตำแหน่งกลางคำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน้าอักษร A, O, U ซึ่งการเลือกใช้อักษรประสม GE จะสร้างความยุ่งยากเกินไป เช่น คำว่า *bijou*, *barjo*, *beaujolais*, *bonjour*, *cajoler*, *donjon*, ฯลฯ เนื่องจากอักษร ʃ แยกออกมาจากอักษร / และเคยแทนเสียง [i] และ [j] มาก่อน จึงไม่มีโอกาสหน้าอักษร / หรือหน้าอักษร Y ได้เลย อักษร ʃ นาหน้า / เฉพาะในคำยืมจากภาษาต่างประเทศ เช่น *jigger* [ʒigœʁ] *jingle* [dʒingœl], *benji* [bɛnʒi], *goji* [goʒi], ฯลฯ ส่วนคำว่า *ajiste* [aʒist] สร้างมาจาก อักษรย่อ A.J. – *Auberge de Jeunesse*

ปกติแล้วชื่อของพยัญชนะจะเปล่งเสียงไม่ได้ถ้าไม่มีเสียงสระเข้ามาช่วย และส่วนใหญ่มักใช้เสียง [e] เป็นสระตามหลังช่วยออกเสียง แต่มีพยัญชนะบางตัวอยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์ดังกล่าว อักษร ʃ ก็เป็นหนึ่งในจำนวนนั้น เพราะอาศัยสระ [i] เป็นเสียงช่วยแทน นั่นก็ไม่ใช่เรื่องแปลกอะไร เพราะอักษร ʃ แยกร่างมาจากสระเสียงนี้ อยู่แล้วและยังช่วยให้ออกเสียงต่างจากอักษร G ซึ่งใช้สระ [e] ช่วยออกเสียงเรียกชื่อ นอกจากนั้นแล้วไม่มีคำฝรั่งเศสแท้ ๆ คำไหนลงท้ายด้วยอักษร ʃ เลย คำเขียนสะกดลงท้ายด้วยอักษรตัวนี้เป็นคำยืมจากภาษาต่างประเทศทั้งสิ้น ได้แก่ คำภาษาอาหรับ *feuj* [fœʒ], *hadj* [adʒ], *kredj* [krɛdʒ] และคำภาษาอังกฤษ *tokaj* [tokaj]⁵

คำยืมจากภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาษาสเปนและภาษาโปรตุเกส มีอักษร ʃ สะกดอยู่หลายคำ และแทนเสียงซึ่งแตกต่างออกไปอย่างสิ้นเชิง อักษรตัวนี้แทนเสียง [χ] (ซึ่งมีฐานที่ลิ้นไก่ เป็นเสียงเสียดแทรกแบบอโฆมะ)⁶ อย่างเช่น คำว่า *asulejo* [asuleχo], *jota* [χota], *fajita* [faxita] เป็นต้น บางคำก็มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับระบบเสียงของภาษาฝรั่งเศสไปเรียบร้อยแล้ว อย่างเช่น คำว่า *don juan* [dɔ̃ʒuɑ̃] ส่วนคำว่า *marijuana* อ่านได้เป็น [marirwana] หรือ [marizwana] นอกจากนั้นแล้ว อักษร ʃ ยังแทนเสียง [j] ในคำยืมจากภาษาดัตช์ เช่น คำว่า *bintje* [bintʃ]

⁵ คำนี้สามารถเขียนสะกดได้เป็น *tokai*, *tokay*, *tokai*, *tokaj* ถ้าเปล่งเสียงเป็น [tokaj] จะหมายถึงเหล้าองุ่นชนิดหนึ่งจากฮังการี แต่ถ้าเปล่งเสียงเป็น [tokɛ] จะหมายถึงเหล้าองุ่นขาวจากแคว้นอัลซาส (Alsace) และทางตอนใต้ของฝรั่งเศส (le Midi) เคยเชื่อกันว่ามีที่มาจากฮังการี แต่ความจริงแล้วมีแหล่งกำเนิดแถบแคว้นบูร์กอญ (Bourgogne) รูปสะกด *tokaj* น่าจะเปล่งเสียงเป็น [tokaj] และมีความหมายแรก เพราะภาษาฝรั่งเศสไม่มีคำลงท้ายด้วยอักษร ʃ

⁶ อาจกล่าวได้ว่าเสียงนี้เป็นเสียงแปรตามสถานการณ์ของหน่วยเสียง /R/ ในภาษาฝรั่งเศส ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อตามหลังพยัญชนะอโฆมะ ซึ่งจะทำให้เกิดการกลมกลืนของเสียง ความเป็นอโฆมะจะหายไป (dévoisement) อย่างเช่น ในคำว่า *près* [pʁɛ], *très* [tʁɛ] เป็นต้น

ที่ตำแหน่งต้นคำ เสียงอรรถสระ [j] ไม่ตามหลังเสียง [3] ในคำภาษาฝรั่งเศส จะมีเฉพาะในคำเฉพาะด้าน หรือคำที่ยืมมาจากภาษาต่างประเทศเพียงไม่กี่คำ และจะสังเกตได้ว่าไม่มีคำไหนสะกดด้วยคู่อักษร *Jl* เลยดังที่ได้กล่าวมาแล้วเบื้องต้น คำว่า (*à*) *giorno* [ʒjɔʁno] และ *giottesque* [ʒjɔtɛsk] ยืมมาจากภาษาอิตาลี คำว่า *giaour* [ʒjauʁ] มาจากภาษาเติร์ก และคำว่า *giobertite* [ʒjɔbɛʁtit] เป็นคำศัพท์เฉพาะด้าน (แร่ธาตุ) กระนั้นก็ตาม กลุ่มเสียง [ʒj] อาจพบเห็นได้ในระดับวลี อย่างเช่น *J'y ai ...* [ʒje] ในกรณีของ *J'irai* [ʒire] โดยตัดสรรพนาม *Y* ทิ้ง (ซึ่งต้องเปล่งเสียงเป็น [j] หน้าเสียงสระ) แสดงให้เห็นว่าภาษาฝรั่งเศสพยายามหลีกเลี่ยงกลุ่มเสียง [ʒj] ที่ตำแหน่งต้นคำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อต้องตามหลังด้วยเสียงสระ [i] การเปล่งเสียง *[ʒji] (**J'y irai* [ʒjire]) ต่อเนื่องกันคงเป็นเรื่องยากในภาษาฝรั่งเศสหรือไม่อาจเกิดขึ้นได้ด้วยเหตุผลทางประวัติของเสียงและอักษรซึ่งมีความสัมพันธ์อันซับซ้อนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว คู่เสียง [ʒj] ยังหลีกเลี่ยงในกรณีของการเติมปัจจัยต่อท้าย *-IER* เมื่อเสียงที่นำหน้ามาเป็นเสียง [j] หรือเสียง [3] ปัจจัยต่อท้ายจะลดรูปลงเหลือเพียง เช่น *boucher* [buʃe], *boulangier* [bulɑ̃ʒe], ฯลฯ

คู่เสียง [ʒj] ที่ตำแหน่งต้นพยางค์ภายในคำนั้นกลับสามารถเปล่งเสียงควบคู่กันออกมาได้ในคำเป็นจำนวนมาก และสามารถนำหน้าเสียงสระได้เกือบทุกเสียง (ยกเว้นเสียง [i], [y], [ø], [œ],) เช่น คำว่า *appoggiaturer*, *appoggiature*, *collégial*, *hygiaphone*, *kongiar* (*kandjar*), *loggia*, *orgiaque*, *pélégianisme*, *plagier*, *réfugier*, *spongiaire*, *stagiaire*, *uropygial*, *congiaire*, *élégiaque*, *agioter* โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะพบเห็นได้ในการกระจายกริยา *Imparfait* ของประธาน *Nous* และ *Vous* เมื่อรากคำกริยา (*radical*) ลงท้ายด้วยเสียง [3] ตัวอย่างเช่น

changer - changions [ʃɑ̃ʒjɔ̃] / *changez* [ʃɑ̃ʒje]

manger - mangions [mɑ̃ʒjɔ̃] / *mangez* [mɑ̃ʒje]

protéger - protégeons [pʁɔtɛʒjɔ̃] / *protégez* [pʁɔtɛʒje]

ส่วนกริยาที่สะกดด้วย *-JER* มีเพียงคำว่า *galéjer* [galeʒe] ซึ่งเป็นคำพื้นเมืองในแคว้นทางใต้ของประเทศฝรั่งเศส (*Provence*) กระจายรูปกริยา (*imparfait*, *subjonctif*) เป็น *nous galéjions* [galeʒjɔ̃], *vous galéjiez* [galeʒje] นอกเหนือจากคำยืมนี้แล้ว อาจกล่าวได้ว่ากริยาทุกคำในภาษาฝรั่งเศสที่ลงท้ายด้วยกลุ่มเสียง [3e] จะต้องสะกดด้วยอักษร *-GER* เท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มเสียง [ʒir] ในกริยากลุ่มสอง *-GIR* ด้วยเงื่อนไขที่ว่าอักษร *J* จะไม่ตามหลังอักษร *I*

อักษร *J* ที่ตามหลังพยัญชนะอื่นในพยางค์เดียวกันจะเป็นคำยืมทั้งสิ้น และเปล่งเสียงเป็น [3] เมื่อตามหลังเสียง [d] และ [t] ในคำว่า *djain* [dʒain], *djama'a* [dʒamaa], *djebel* [dʒeɛl], *djellaba* [dʒe(l)laba], *djembe* [dʒɛmbe], *djeun(e)* [dʒœn], *djiboutien* [dʒibutjɛ̃], *djihad* [dʒi(j)ad], ฯลฯ และเปล่งเสียงเป็น [j] เมื่อตามหลัง [t] ได้แก่ คำว่า *fjeld* [fjɛld] และ *fjord* [fjɔʁ(d)] และหน้าเสียง [t] ได้แก่ คำว่า *tjäle* [tʒɛl] เพียงคำเดียว

ท้ายสุด ประวัติความเป็นมาของภาษาอาจช่วยไขข้อข้องใจหลายประเด็นได้เป็นอย่างดี คำพูดที่ว่า “อย่าถาม ไม่มีเหตุผล เขาก็ใช้กันแบบนี้” อาจเกิดจากการไม่รู้ตอบไม่ได้ ความจริงแล้ว ภาษาเป็นเรื่องของระบบ ดังนั้นจึงต้องมีเหตุผล เพียงแต่บางครั้งเหตุผลเหล่านั้นถูกลืมนำไปจนสิ้น ภาษาจึงกลายเป็นเรื่องของความไม่มีเหตุผล

เอกสารอ้างอิง/Références bibliographiques

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). *หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาฝรั่งเศส ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- สว่าง วงศ์พัฑฒ์. (2548). *พจนานุกรมดวงกมล ฝรั่งเศส-ไทย ฉบับ Français Langue Etrangère : Dictionnaire Français-Thaïlandais*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- BECHADE, H.-D. (1994). *Grammaire française*. Paris: Presses Universitaires de France.
- BONNARD, H. (1953). *Notions de style de versification et d'histoire de la langue française*. Paris: Société universitaire d'Éditions et de Librairie.
- DONOHUE-GAUDET, M.-L. (1969). *Le vocalisme et le consonantisme*. Paris: Librairie Delagrave.
- FOUCHE, P. (1959). *Traité de prononciation française*. Paris: Editions Klincksieck.
- GRAMMONT, M. (1966). *Traité pratique de prononciation française*. Paris: Librairie Delagrave.
- _____. (2001). *Grands repères culturels pour une langue: le français*. Sous la direction de Roberte Tommassone. Collection dirigée par Roberte Desplanques. Paris: Hachette Education.
- _____. (2003). *Le Grand livre de la langue française*. Sous la direction de Marina YAGUELLO. Paris: Éditions du Seuil.
- GREVISSE, M. (2005). *Le Bon Usage*. Treizième Éditions. DeBoeck: Duculot.
- JULAUD, J.-J. (2001). *Le français correct pour les nuls*. Paris: Éditions générales First.
- LABORDERIE, N. (2012). *Précis de phonétique historique*. Paris: Armand Colin.
- Le Nouveau Petit Robert*. (1988). Paris: Dictionnaires Le Robert.
- _____. (1996). Paris: Dictionnaires Le Robert.
- LEON, M. (2003). *Exercices systématiques de prononciation française*. Paris: Hachette Français langue étrangère.
- LEON, P. et al. (1969). *Introduction à la phonétique corrective*. Deuxième Édition. Paris: Hachette/Larousse.
- LEON, P.R. (1961). *Prononciation du français standard*. Paris: Didier.
- PERRET, M. (2008). *Introduction à l'histoire de la langue française*. 3e édition. Paris: Armand Colin.
- TOMMASSONE, R. (2001). *Grands repères culturels pour une langue: le français*. Paris: Hachette Education.
- TRANEL, B. (2003). « Les sons du français ». in M. YAGUELLO (Ed.). *Le grand livre de la langue française*. Paris: Seuil.
- WAGNER, R.L. et al. (1962). *Grammaire du français classique et moderne*. Paris: Hachette.
- WIOLAND, F. (2005). *La vie sociale des sons du français*. Paris: L'Harmattan.
- YAGUELLO, M. (1990). *Histoire des lettres et des sons*. Paris: Seuil.